

Szerző Szász Zoltán
Cím A Nemzeti Színház telke

Forrás: Pesti napló

Bp.

(Hely)

1910 11/20

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Személy

Helyszám

792

Hely

Nemzeti Színház

Idő

1910 v

A Nemzeti Színház telke.

Budapest, március 19.

Archimedes mondta, hogy egyetlen pontból ki tudná forgatni a világot sarkaiból. Én szerényebbet állítok, de azért épp oly bizó nyomatékkal: azt, hogy egyetlen nagy szociális reformmal jóra lehetne fordítani a mai társadalmi rendet. S ez nem volna más, mint az örökség intézményének megszüntetése. Ha már nem lehet, vagy pláne nem ajánlatos a magántulajdont s a vele járó egyénserkentő erőket megszüntetni, legalább ne öröklődhessék a vele járó kiváltságosság a gyermekekre. Az összes emberek kezdessék egészen azonos társadalmi körülmények közt az életüket s a szülői szeretet ne abban nyilatkozzék meg, hogy az apa vagy anya minél nagyobb vagyon hátrahagyásával minél inkább kivonni igyekezzék gyermekét a társadalmi körülmények befolyása alól, hanem csak e körülmények, tehát az egész társadalom oly átalakítására való törekvésben, amely könnyűvé és kellemessé teszi az utód boldogulását magánvagyon nélkül is. Na de ez a jövő zenéje, vagy a szférák zenéje, mindenesetre nem e cikk vezérmotívuma. Hagyom tehát...

Egyelőre meg kell elégednünk azzal, hogy az örökségeket, ha már egyáltalában nem lehet őket megszüntetni, ott és annyira megnyirbáljuk, ahol és amennyire csak lehet. Továbbá azzal, hogy az örökhagyók, tehát a meghaltak hagyásait mindig alárendeljük az élők s természetesen a köz érdekének. Ezeknek az óhajoknak és törekvéseknek szelleme vezet, mikor határozottan ama leszármazók ellen beszélnek, akik most a kormánytól a Nemzeti Színház telkének eredeti céljától való eltérő használata

miatt e telkek értékének kiívezését követelik. A Kerepesi-ut sarkán álló, jelenleg néma színház-épület telkét — tudvalevőleg — herceg Grassalkovics azzal a kikötéssel adományozta a magyar államnak, hogy az kizárólag a Nemzeti Színház céljaira használható fel s ha valamikor ettől a meghagyástól eltérnének, akkor a telkek visszazáll reá, illetve az örököseire. Nos, nem is vitatom azt, vajjon a színház ideiglenes üressége s a személyzet más épületben való játszása jelent-e a régi telkek felhasználásának megváltoztatását vagy elmulasztását; mert még ha úgy is volna, akkor se volna az örökösök óhaja rokonszenves. Hiszen még ha Grassalkovics herceg tényleg betű szerinti értelemben gondolt is arra a hagyományozáskor, hogy a telkek a Nemzeti Színházé maradjon, akkor is a mai közszellem, az állam, a bíróság a legnagyobb nyugalommal negligálhatná e hercegi óhaját. Azonban minden jel arra vall, hogy az adományozó nem betűket, nem egy megváltoztathatatlan szeszélyt, hanem egy eszmét akart szolgálni. Célja nyilvánvalóan a nemzeti színjátszás és irodalom szolgálása volt. Kikötése; mely a telkek eme célok érdekében való érvényesítését követelte, alapiában csak óvóintézkedés volt valami magyarelles, vagy művészetellenes, vagy bármiképpen reakciós államhatalommal szemben, melyet képesnek ítél arra, hogy a telkek nagy értékét katonai, sőt más antikulturális célokra használja. Ily szándékhamisításról azonban akkor se volna szó, ha a telket eladnák s valahol máshol építenék fel az új színházépületet. Mert hisz a lényeg megmaradna: a művészet támogatása.

Jogi formalisták tiltakozhatnak ez ellen, az örökhagyó szándékának megértése s ami fontosabb, a mai korszellem a mohó leszármazók kö-

vetelésével okvetlenül ellenkezik. Reméljük, hogy ha bíróság elé kerülne a dolog, a bírók is erre a magasabbrendű álláspontra helyezkednének s nem hódolnának be az adomány-level betűszellemének, ami tulajdonképpen maga volna a szellemtelenség.

Szász Zoltán.